

Onderwerp Projectplan Kansrijke Start Groningen 2020-2022
Steller C.M.C. Hoeksema

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 65 48 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk

Datum

Uw brief
van

Uw kenmerk

-

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief informeren we u over de stand van zaken rond de samenwerking in de geboortezorg en de ontwikkelingen rond Kansrijke Start in Groningen.

Algemeen

De eerste 1000 dagen in het leven van een kind zijn van cruciaal belang voor een gezonde ontwikkeling van een kind. Risicofactoren als stress van de ouders, rook, slechte voeding en mishandeling blijken belangrijke voorspellers te zijn van zowel fysieke als mentale problemen op latere leeftijd. Een goede start begint dus al voor de geboorte.

Samenwerking in de geboortezorg

Sinds 2012 zijn diverse beroepsgroepen in de geboortezorg in Groningen verenigd in de werkgroep 'Zwangere Centraal'. Aanleiding waren de relatief hoge sterftcijfers van baby's rond de geboorte (perinatale sterfte) in onze gemeente. Door een intensieve samenwerking is een brede, samenhangende aanpak ontstaan om sociale, psychische, mentale en fysieke problemen bij zwangere vrouwen eerder te signaleren en zo snel mogelijk de juiste hulp in te schakelen.

Samenwerkende partijen

De werkgroep 'Zwangere Centraal' bestaat uit een groot aantal partijen in de geboortezorg:

- Verloskundige samenwerkingsverbanden van het Martini Ziekenhuis en het UMCG (gynaecologen en verloskundigen)
- Kraamzorg (ISIS/het Groene Kruis)

- GGD (JGZ/staf/epidemiologie)
- Huisarts
- Zorgadvies Groningen
- Consortium Zwangerschap en Geboorte Noord-Nederland
- Ziektkostenverzekeraar Menzis
- Gemeente Groningen

Sinds januari heeft ook WIJ-Groningen zich bij deze groep aangesloten. De gewenste samenwerking tussen de partners in de geboortezorgketen -waar de meeste gemeenten in Nederland nog aan moeten beginnen- hebben we in 2016 vastgelegd in een convenant met de partners om de zorg rond kwetsbare zwangeren te verbeteren. Deze samenwerking willen we verder aanvullen en versterken waar mogelijk in de regio.

Rol gemeente binnen de samenwerking

In ons gezondheidsbeleid 'Groningen Gezond' (kenmerk 6612781) dat in 2017 is vastgesteld, is het onderdeel geboortezorg integraal opgenomen. In deze nota is de ambitie neergelegd dat iedereen in Groningen, vanaf 'min negen maanden', gezond ouder wordt, naar vermogen meedoet en kan genieten van een onafhankelijk leven met een hoge levenskwaliteit. Een gezonde start is daarbij van groot belang. Daarom stimuleert ons college de partners om de zorgketen voor kwetsbare zwangeren te versterken en te borgen. Inmiddels lijkt er voor de gemeente Groningen sprake van een dalende trend in de perinatale sterfte, waar deze aanpak mogelijk toe heeft bijgedragen.

Landelijk Actieplan Kansrijke Start

De positieve resultaten en goede samenwerking in Groningen staan model voor de landelijke aanpak. Eind 2018 presenteerde de minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) het landelijke Actieplan Kansrijke Start. Dit plan onderbouwt de preventieve waarde van een kansrijke start en het belang van de eerste 1000 dagen in het leven van een kind voor een gezonde groei en ontwikkeling. Het landelijke Actieplan Kansrijke Start biedt handvatten en middelen aan gemeenten om hier in gezamenlijkheid met betrokken partijen en ouders aan te werken. Het Actieplan stimuleert gemeenten om deze samenwerking actief op te zoeken. In Groningen werken de belangrijkste partijen reeds enkele jaren op de voorgestelde wijze. Tijdens het bestuurlijk overleg – onder voorzitterschap van de gemeente Groningen – bespreken we halfjaarlijks de voortgang met onze partners.

De Groningse aanpak wordt 'in het land' beschouwd als goed voorbeeld hoe de signalering en zorg voor kwetsbare zwangeren kan worden opgepakt. Regelmatig worden presentaties op congressen en bij gemeenten gegeven, wethouder Mattias Gijsbertsen is lid van de Landelijke Coalitie Kansrijke Start en de in Groningen ontwikkelde zorgpaden worden gebruikt als landelijke blauwdruk voor lokale zorgpaden. Minister Hugo de Jonge kwam in september 2019 naar Groningen waar hij zich liet informeren over de

Groningse aanpak rond geboortezorg en VWS verwijst in publicaties regelmatig naar 'Groningen'.

Kansrijke Start Groningen

Begin 2019 werd bekend dat Groningen in aanmerking komt voor een extra bijdrage van € 72.000,- voor de komende 3 jaar vanuit de GIDS-rijks gelden (Gezond in de Stad) om de lokale coalitie rond Kansrijke Start verder uit te bouwen. De werkgroep 'Zwangere Centraal', ontwikkelde daarop het projectplan 'Kansrijke Start Groningen'.

De werkgroep wil de middelen voor 'Kansrijke Start Groningen' inzetten om de ontwikkelde Groningse aanpak verder te verstevigen en uit te bouwen en o.a. in te zetten op een goede communicatie met (potentiële) ouders en professionals. We zien kansen om meer professionals in het medische en sociale domein bij de aanpak te betrekken en mogelijkheden om door middel van professionele communicatie informatie eenduidiger te maken waardoor we nog meer zwangere vrouwen en professionals uit de doelgroep kunnen bereiken. Daarnaast is het doel van 'Kansrijke Start Groningen' om de ingezette daling van perinatale sterftecijfers nog verder terug te dringen.¹

Inhoud Kansrijke Start

Kansrijke Start in Groningen is gebaseerd op drie pijlers:

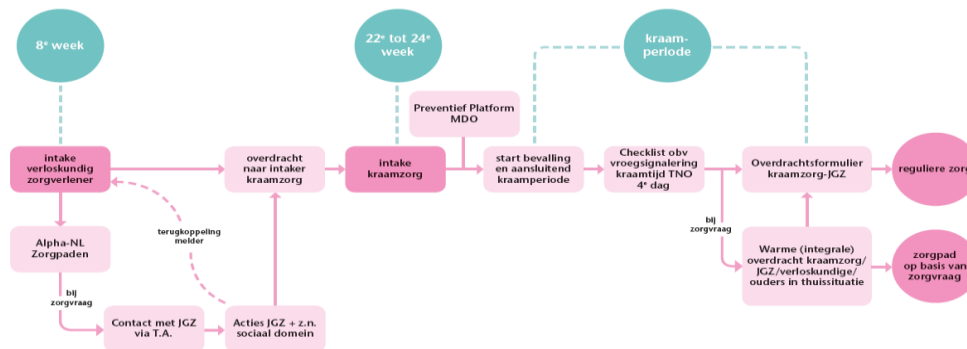
- Preventie (voor de zwangerschap),
- Vroegsignalering (tijdens de zwangerschap) en
- Zorg en ondersteuning (na de geboorte).

Hieronder is de aanpak beschreven. Om de samenhang in deze aanpak goed en duidelijk te schetsen, heeft de werkgroep een kort filmpje ontwikkeld. Dit filmpje is te zien via de volgende [link \(filmpje werkwijze kansrijke start\)](#)

Vroegsignalering:

Een samenhangende aanpak om kwetsbare zwangeren zo vroeg mogelijk te signaleren en snel de juiste hulp te bieden, zodat de kansen op een goede start voor de zich ontwikkelende baby vergroot worden. De aanpak kent drie signaleringsmomenten en goede afspraken tussen de betrokken zorgprofessionals (zie onderstaand schema).

¹ <https://www.kennisnetgeboortezorg.nl/nieuws/geboortezorg-en-perinatale-sterfte-stabiel-beeld-na-periode-van-sterke-verbetering/>

- Vroegsignaleringsinstrument Alpha-NL voor gynaecologen en verloskundigen

De ALPHA-NL is een vroegsignaleringsinstrument primair ontwikkeld voor verloskundigen. Het instrument kan ook door de gynaecoloog heel goed worden gebruikt. Het beoogt vroegtijdig risico's voor ongunstige zwangerschapsuitkomsten, kindermishandeling en psychosociale problemen bij kinderen te signaleren, zodat verloskundigen en/of gynaecologen preventief interventies op gang kunnen brengen.

- Melding van risicozwaneren bij de Telefonische Advisering
Via één centraal telefoonnummer van de JGZ kunnen zwangeren in een kwetsbare situatie, uit de hele provincie, door professionals worden aangemeld en worden toegeleid naar de juiste zorg of ondersteuningsprogramma's. Uiteraard met toestemming van de ouders.
- Prenatale huisbezoeken door de JGZ
Kwetsbare gezinnen kunnen tijdens de zwangerschap, op basis van een signaal van de Geboortezorg, een huisbezoek krijgen van de jeugdgezondheidszorg om te bepalen welke hulp of zorg nodig is in het gezin. Vanaf 2021 krijgen gemeenten een wettelijke verantwoordelijkheid om prenatale huisbezoeken voor kwetsbare gezinnen in te kopen bij de jeugdgezondheidszorg. In Groningen is dit al gerealiseerd. (Prenatale huisbezoeken JGZ)
- Zorgpaden voor de eerste 1000 dagen
De zorgpaden beogen een instrument te zijn om de psychosociale situatie van een zwangere te kunnen inventariseren en de acties die eventueel nodig zijn, snel en gericht te kunnen vinden. Het is bedoeld voor verloskundig zorgverleners in de 1e, 2e en 3e lijn in de gemeente Groningen.
- Multi Disciplinair Overleg (MDO) in de ziekenhuizen
Structureel overleg tussen medisch professionals in de ziekenhuizen ter bespreking van kwetsbare zwangeren. Indien gewenst schuift de jeugdarts aan.

- Preventief Platform met JGZ, kraamzorg en verloskundigen
Structureel overleg tussen de JGZ, kraamzorg en verloskundigen ter bespreking van kwetsbare zwangeren.
- Integrale overdracht tussen kraamzorg en JGZ
Als de kraamverzorgende daar aanleiding toe ziet, kan deze met toestemming van de ouders een integrale overdracht tussen kraamzorg en JGZ organiseren. Hierbij komt de JGZ-verpleegkundige bij het afrondende gesprek met van de ouders met de kraamverzorgende. Deze kan dan alvast kennismaken met de ouder(s) en krijgt een goed beeld van de uitgangssituatie. Punten van zorg kunnen worden besproken en eventuele hulp wordt direct in gang gezet.

Zorg en ondersteuning

Onderstaande effectieve interventies worden in Groningen ingezet om kwetsbare zwangeren te ondersteunen. Deze interventies zijn gericht op het organiseren van een 'maatje' voor kwetsbare zwangeren en kwetsbare jonge moeders en het vormen van een sociaal netwerk rond de kwetsbare zwangere en/of kwetsbare prille ouders.

- **Moeders informeren Zwangeren / Moeders (MIM en MIZ)**
Dit is bedoeld voor vrouwen die voor het eerst moeder worden en onzeker zijn over de opvoeding, weinig steun uit hun omgeving ervaren of behoefte hebben hun ervaringen te delen. Ervaren moeders helpen hen op vrijwillige basis. Zij bezoeken de moeder maandelijks tot het kind ongeveer 2 jaar is. Ook organiseren zij ontmoetingsgroepen voor deelnemende moeders om hun sociale netwerk in de buurt te vergroten. MIM is door de Erkenning-commissie Interventies erkend als 'goed onderbouwd'.
- **Centering Pregnancy**
CenteringPregnancy is het aanbieden van zorg of het geven van voorlichting aan een groep zwangeren. Werken met een groep zwangere vrouwen en eventueel hun partners vraagt een andere aanpak dan bij een individueel consult. Zorgverleners moeten deels informeren en voorlichten maar vooral discussies kunnen faciliteren en groepsprocessen begeleiden. Vragen, raad en oplossingen die vanuit de groepsdynamiek tot stand komen, kunnen leiden tot betere en efficiëntere begeleiding. (Centering Pregnancy)
- **Centering Parenting**
Bij CenteringParenting (CPa) vervangen groepsbijeenkomsten de traditionele één-op-één contactmomenten bij de JGZ. CPa versterkt de eigen kracht van ouders, verhoogt sociale steun en biedt integrale zorg omdat het aansluit op zwangerschapszorg CenteringPregnancy. JGZ-professionals en organisaties die CPa uitvoeren zijn enthousiast en de eerste onderzoeksresultaten zijn positief. (Brochure Centering Parenting)

Nieuwe interventies vanuit Kansrijke Start

De volgende ontwikkelingen zijn nieuw en worden in het kader van Kansrijke Start Groningen opgezet.

- **Stevig Ouderschap**

Preventieve zorg voor gezinnen met een minder makkelijke start. Gezond opgroeien en opvoeden, problemen normaliseren en het risico op ernstige opvoedproblemen en kindermishandeling verkleinen door gezinnen met een minder makkelijke start een steuntje in de rug te geven. Dat is het doel van Stevig Ouderschap. Dat doel wordt bereikt via huisbezoeken door een aanvullend opgeleide jeugdverpleegkundige vanuit de JGZ. ([Factsheet Stevig Ouderschap](#))

- **Nu Niet Zwanger**

Het programma Nu Niet Zwanger ondersteunt kwetsbare (potentiële) ouders om meer regie te nemen over hun kinderswangerschap zodat zij niet ongewenst zwanger raken. Daarvoor is het noodzakelijk om als hulpverlener een eerlijk gesprek aan te gaan over kinderswangerschap, seksualiteit en anticonceptie. Regie over de eigen kinderswangerschap geeft kwetsbare (potentiële) ouders meer grip op de loop van hun leven. ([Website https://www.nunietzwanger.nl/](https://www.nunietzwanger.nl/))

Beoogde resultaten

Het effect vaststellen van een preventieve aanpak op basis van meetbare indicatoren, is lastig. Er zijn immers veel factoren die van invloed zijn op de uitkomst en sommige veranderingen hebben tijd nodig. Daarom monitoren we een beperkt aantal indicatoren, waaronder:

- De perinatale sterftecijfers (babysterfte rond de geboorte)
- Het aantal kinderen met laag geboortegewicht / prematuur
- Het aantal uit huis plaatsingen voor 2e levensjaar

Daarnaast werken we zo veel mogelijk met ‘evidence based interventies’, activiteiten die hun effectiviteit bewezen hebben. Daarbij houden we bij hoe vaak deze interventies worden ingezet en de deelname daaraan. Tenslotte evalueren we ook hoe de samenwerking tussen de partners verloopt en waar nog verbeterpunten mogelijk zijn.

Vervolg

De uitvoering van het projectplan Kansrijke Start Groningen zal met ingang van 2020 starten. Dat betekent dat de samenwerking die in de afgelopen jaren is opgebouwd rond een vroege signalering van kwetsbare zwangeren en een goede opvolging daarop, vanaf januari 2020 wordt versterkt en geborgd. Ook gaan we nadrukkelijker focussen op preventie en gezonde zwangerschappen (voor de zwangerschap) en een goede aansluiting van voorzieningen rondom kwetsbare jonge ouders (na de geboorte). Wij zullen u in het tweede kwartaal van 2021 informeren over de voortgang rond de samenwerking in de geboortezorgketen en u de eerste resultaten van het project Kansrijke Start Groningen presenteren.

Wij vertrouwen erop u met deze informatie voldoende te hebben geïnformeerd over ons project Kansrijke Start Groningen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.